

Het zou geen moeite kosten, om het reeds medegedeelde in allerlei richtingen met verdere belangwekkende voorbeelden aan te vullen. Het geheele geschrift legt getuigenis af van de veelomvattende kennis en ervaring van den schrijver, maar ook van zijn edelen zin. Ik hoop, dat FRAENKELS „*Soziale Geburtshilfe und Gynäkologie*” in zeer vele handen zal komen.

TH. H. VAN DE VELDE.

CARL FLÜGGE's *Grundriss der Hygiene*, zehnte Auflage, neu bearbeitet von Dr. BRUNO HEYMANN. Mit 214 Abbildungen. Berlin, JULIUS SPRINGER, 1927. Prijs 39 mark.

De tiende druk van CARL FLÜGGE's *Grundriss der Hygiene* is verschenen; helaas „ohne dass sein Meisterhand daran mitgewirkt hat”. FLÜGGE overleed reeds in 1923, juist toen hij zich aan deze arbeid zou zetten.

BRUNO HEYMANN nam de taak over het boek op de hoogte van den tijd te brengen. Hij behield daarbij den opzet van den achtsten druk: eerst klimaat, lucht, bodem, water, voedsel, kleding, woning, hygiënische voorzorg voor kinderen en zieken en beroeps-hygiëne; vervolgens de besmettelijke ziekten, tenslotte de voornaamste bacteriologische en chemische onderzoekingsmethodes. De hygiënische statistiek werd, al te beknopt, in de inleiding ondergebracht.

Het groote aantal drukken van FLÜGGE's leerboek toont aan, dat de student in de geneeskunde het gaarne als studieboek gebruikt; in bij- en omgewerkten vorm zal het even bruikbaar blijken. Het bevat weinig beschouwingen en veel zakelijks, dat door een register goed toegankelijk is.

Dit waardeerend oordeel van den inhoud sluit niet uit, dat men den opzet van het geheel en de afgrenzing van bepaalde onderdeelen verouderd kan vinden.

Zoo trof mij dat HILL's katathermometer, een instrument, dat juist in dienst werd gesteld van de thans moderne opvattingen over ventilatie, door FLÜGGE geformuleerd, nauwelijks een paar regels wordt waardig gekeurd.

FLÜGGE's boek weerspiegelt — het kon niet anders — de groote tijden der analyse, door den schrijver zelf beleefd: de water-bodem-lucht-hygiëne, de physiologie van warmteregeling en van kracht- en stofwisseling en de bacteriologisch gefundeerde leer der besmettelijke ziekten. Het synthetische en maatschappelijk-organische karakter der hygiëne is aan het boek vreemd gebleven.

De uitgave van den tienden druk is wederom verzorgd; menige goede afbeelding verheldert den tekst.

J. J. VAN LOGHEM.